

СПб., 1999. – С. 17–18.

3. Бахтеєва Т. Д. Охорона психічного здоров'я дітей і підлітків в Україні: час порозуміння та об'єднання зусиль / Т. Д. Бахтеєва // Здоров'я України. – 2008. – Вип.22–23. – С. 22–24.

4. Бейгул І. О. Психологічна стійкість, як одна з головних умов адаптації дзюдоїстів до дії на психіку екстремальних ситуацій спортивної діяльності / І. О. Бейгул // Слобожанський науково-спортивний вісник. – Харків, 2010. – Вип.1. – С. 143–146.

5. Бездухов В. П. Моральный выбор студента : теория и практика / В. П. Бездухов, Р. Н. Гуртовская. – М. : Московский психолого-социальный институт, 2007. – 198 с.

4. Бурлачук Л. Ф. Словарь-справочник по психологической диагностике / Л.Ф. Бурлачук, С. М. Морозов. – СПб. : Питер Ком., 1999. – 528 с.

6. Выготский Л. С. Развитие высших психических функций. Собрание сочинений в 6 томах / Л. С. Выготский. – М., 1984. – Т.1. – 508 с.

7. Курилкин А. И. Самооценка личности спортсмена как фактор готовности к соревновательной деятельности / А. И. Курилкин // Юбилейный сборник трудов ученых РГАФК, посвященный 80-летию академии. – Москва, 1998. – Т. 4. – С. 119–125.

8. Седляр Ю. В. Характеристика наукових досліджень в спортивному скелелазінні (огляд монографій) / Ю. В. Седляр // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2011. – №1. – С.112–115.

9. Сопов В. Ф. Психические состояния в напряженной профессиональной деятельности / Сопов В.Ф. – М. : Трикета, 2005. – 128 с.

УДК 159.923

Грищенко М.В., к. юр. н., старший науковий співробітник, викладач кафедри прикладної психології НУЦЗУ

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ РИЗИКОНЕБЕЗПЕЧНИХ ПРОФЕСІЙ

У статті здійснюється аналіз основних підходів до особливостей підготовки фахівців ризиконебезпечних професій. Розглянуто окремі аспекти професійного психологічного відбору, психологічної підготовки, оцінювання професійної придатності та ін.

Ключові слова: фахівці ризиконебезпечних професій, психологічна підготовка, професійний відбір, професійна придатність.

В статье проводится анализ основных подходов к особенностям подготовки специалистов профессий, связанных с риском. Рассмотрены отдельные аспекты профессионального психологического отбора, психологической подготовки, оценки профессиональной пригодности и др.

Ключевые слова: специалистов профессий, связанных с риском, психологическая подготовка, профессиональный отбор, профессиональная пригодность.

Постановка проблеми. Зараз розширюється перелік професій, що вису-

вають до людини значні вимоги, пов'язані з надмірним інтелектуальним і психоемоційним навантаженням, з високою вірогідністю дії екстремальних чинників. Це, перш за все, професії силових структур – Служби безпеки України (СБУ), Міністерства внутрішніх справ (МВС), Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНСУ), військовослужбовці тощо. Трудова діяльність даних професійних груп часто проходить в умовах, що вимагають посиленої витрати внутрішніх резервів людини. Тривалі значні навантаження без достатніх умов для повного відновлення сил, соціальна, комунікативна депривація та ін. спричиняють несприятливий вплив на суб'єкта, іноді повністю дезорганізуючи його трудову діяльність. Зараз на фоні часто виникаючих стихійних і техногенних катастроф особливого значення набувають питання збереження фізичної, а також психологічної надійності фахівців екстремального профілю діяльності. Щорічна статистика аварій і катастроф, пов'язаних із помилковими діями фахівців, показує всю актуальність проблеми професійної підготовки фахівців ризиконебезпечних професій.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми стресу, стресостійкості, підготовки до діяльності в екстремальних умовах досліджували багато вітчизняних і зарубіжних учених: В.А. Бодров, П.В. Зільберман, Є.П. Ільїн, В.Л. Марищук, В.Д. Небиліцин, В.А. Пономаренко, П.В. Сімонов, В.І. Лебедев, Я. Рейковський, Г. Сельє, Р. Лазарус та ін.

Вивчення особливостей професії пожежного-рятувальника і психофізіологічних особливостей працівника пожежно-рятувальної служби зустрічається в роботах Нецького Г.О., Леві М.В., Чурсіна І.Г., Медведєва В.І., Єфанової І.Н., Мар'їна М.І., Ловчана С.І. В той же час відповідно думці фахівців (Нечипоренко В.В., Пушкарьова А.Л., Човдирової Г.С.) у сучасній психологічній літературі, присвяченій проблемам фахівців ризиконебезпечного профілю діяльності, приділяється порівняно мало уваги психологічним наслідкам впливу особливих умов повсякденної службової діяльності.

Метою даної роботи є теоретичний огляд проблеми взаємозв'язку психологічних особливостей особистості з особливостями професійної підготовки.

Виклад основного матеріалу. Система підготовки фахівців екстремального профілю включає ряд заходів, серед яких найважливішими є професійний психологічний відбір, психологічна підготовка, психологічний супровід і медико-психологічна реабілітація.

Зараз у більшості розвинених країн світу такі системи існують для різних категорій професійної діяльності. Діяльність підрозділів, що входять до цієї системи, розглядається як одна з важливих ланок державної політики, спрямованої на вивчення, урахування, раціональний розподіл і економічно доцільне використання людських (перш за все інтелектуальних) ресурсів суспільства. Система професійного відбору включає соціально-демографічний, медичний, освітній, психологічний, власне професійний і спеціальний види відбору. Професійний психологічний відбір (ППВ) полягає у проведенні комплексних заходів, які дозволяють відібрати осіб, найбільш придатних за своїми психологічними якостями до навчання у встановлені терміни і успішної професійної діяльності за тією або іншою конкретною спеціальністю. Головним завданням ППВ є оцінка професійної придатності кандидата за психоло-

гічними показниками і складання на цій основі довготривалого прогнозу ефективності його подальшої професійної діяльності.

Принцип комплексності оцінки професійної придатності вимагає всебічного аналізу всіх даних про людину, що знаходять свій прояв у різних видах діяльності і характеризують її як на рівні окремих психологічних властивостей та психічних процесів (час реакції, особливості уваги, пам'яті, мислення й т.п.), так і на рівні цілісних особистих утворень (наприклад, спрямованість, здібності, характер). Проте при комплексній оцінці особистості необхідно враховувати ту обставину, що важливою її особливістю є взаємокомпенсованість окремих якостей особистості та їх взаємозв'язок.

Обґрунтованість оцінки профпридатності – один з найбільш важливих принципів, відповідно до якого профвідбір повинен проводитися тільки для тих спеціальностей, для яких встановлено достовірну залежність успішності навчання і подальшої професійної діяльності від рівня розвитку у кандидата психологічних якостей, необхідних для успішної діяльності за даною спеціальністю. Для вирішення завдань професійного відбору також важливі принципи динамічності, диференційованості й активності профвідбору. ППВ включає соціально-психологічне вивчення особистості, психологічне і психофізіологічне обстеження [1].

Значення ППВ перш за все обумовлене економічною доцільністю. Так, багаторічний досвід застосування ППВ у промисловості і силових структурах США показав, що ефективність його є надзвичайно високою. Зокрема відсів непридатних у процесі навчання знижується з 30–40 % до 5–8 %, аварійність з вини персоналу зменшується на 40–70 %, надійність систем управління підвищується на 10–25 %, витрати на підготовку фахівців зменшуються на 30–40 % [2].

Потреба у проведенні ППВ виникає не завжди. ППВ необхідний і ефективний тільки в тих випадках, коли є істотною частка осіб, що не справляються з обов'язками після навчання; коли помилка фахівця, допущена унаслідок невідповідності вимогам професійної діяльності, пов'язана з великим матеріальним або моральним збитком, чревата небезпекою для життя людей; за високої вартості навчання і значущості професійних завдань.

Послідовність розробки критеріїв оцінки профпридатності на користь профвідбору в загальному вигляді зводиться до наступного. На першому етапі після обґрунтування мети і завдань цієї оцінки обґрунтовують професійні вимоги до фахівця, для чого проводять дослідження й оцінку умов його майбутньої професійної діяльності, аналіз трудового процесу. На основі професіографічного аналізу визначають професійно важливі психологічні і психофізіологічні якості, необхідні для успішного навчання і професійної діяльності за фахом.

З метою вибору найбільш адекватних і виключення малоінформативних методик застосовують різні методи одновимірної (кореляція, непараметричні і параметричні критерії) і багатовимірної (регресійний, дискримінантний аналіз та ін.) статистики. Після цього проводиться розробка алгоритму (вирішального правила) оцінки профпридатності. Найчастіше для цих цілей використовують множинний регресійний аналіз, що базується на зв'язках психофізіологічних властивостей із «зовнішніми критеріями», під якими розуміються

якість (успішність) навчання або діяльності. Рідше застосовують аналіз дискримінант, що ґрунтується на відмінностях показників психологічних якостей в різних групах.

Підсумком цієї роботи є обґрунтування необхідного і достатнього набору психодіагностичних методик, що дозволяють з достатньою вірогідністю прогнозувати професійну придатність кандидата.

У практиці профвідбору використовуються різні методики оцінки професійної придатності, серед них – спостереження, бесіда і експертна оцінка. Вказані методи дають можливість глибокої, але переважно якісної, описової оцінки особистості. Крім того, одні з них вимагають тривалого обстеження, інші – всебічних знань про кандидата, про його поведінку в реальних, у тому числі й в екстремальних, умовах. Зараз у практику профвідбору широко упроваджуються психодіагностичні тестові методи, які можна розділити на наступні групи: тести для дослідження основних властивостей ВНД, психодіагностичні методики для дослідження емоційно-вольових і характерологічних особливостей особистості, інтелектуальні і психометричні тести.

За наслідками ППВ виноситься один з наступних висновків:

- рекомендується в першу чергу – перша категорія професійної придатності (повністю відповідає вимогам навчання або діяльності, що висуваються);
- рекомендується – друга категорія профпридатності (в основному відповідає вимогам, що висуваються);
- рекомендується умовно – третя категорія профпридатності (частково відповідає вимогам, що висуваються);
- не рекомендується – четверта категорія профпридатності (не відповідає вимогам, що висуваються).

Особистості, що мають четверту категорію профпридатності, до навчання або діяльності не повинні допускатися; ті особи, що мають третю категорію, – допускаються за відсутності необхідного числа кандидатів.

Психологічна підготовка є процесом цілеспрямованого формування психічних якостей, що забезпечують стійке і надійне виконання професійної діяльності фахівцями в різних, зокрема екстремальних і надзвичайних, ситуаціях, бойових умовах. Психологічна підготовка фахівців до діяльності в екстремальних умовах орієнтована на формування, головним чином, емоційно-вольових якостей особистості (сміливість, винахідливість, рішучість, ініціативність, витривалість і так далі). Проте психічні якості людини взаємопов'язані й формуються в єдності і взаємодії. Звичайно, можлива постановка конкретних завдань з розвитку окремих певних якостей, але доцільнішим є формування цілісної діяльності, до якої здійснюється психологічна підготовка. При такому підході формування необхідних якостей у всій своїй сукупності здійснюватиметься в ході безпосереднього освоєння самої діяльності.

Результат психологічної підготовки виявляється в підготовленості окремих фахівців і підрозділів, яка оцінюється за тимчасовими, кількісними і якісними показниками виконання певних завдань, прийомів і дій в умовах моделювання психотравмуючих і демобілізуючих чинників, характерних для виконання професійних завдань в екстремальних умовах.

Така особливість як відмінність умов освоєння спеціальності, процесу

навчання від реальних умов професійної діяльності в екстремальних умовах, є очевидною. Тому основним напрямом, яким тут йде психологічна підготовка, стає стирання граней між навчально-професійною і екстремальною діяльністю. Наближення умов навчання до екстремальних здійснюється шляхом внесення різних дій, характерних для реальної обстановки, у виконання фахівцем навчальних завдань. Окремі елементи освоєної діяльності, дії після їх відпрацювання у звичайних умовах повинні закріплюватися в умовах, що імітують різні екстремальні дії, тобто дії повинні набути стійкості до психологічних стрес-факторів, а саме:

1. Небезпека – усвідомлення фахівцем обстановки як загрозової його здоров'ю і життю.

2. Раптовість – несподівані для людини зміни обстановки в ході виконання бойового завдання.

3. Невизначеність – відсутність, недостатність або суперечність інформації про зміст або умови виконання професійного або бойового завдання, про супротивника або характер його дій.

4. Новизна – наявність раніше невідомих фахівцеві елементів в умовах виконання або в самому бойовому завданні. Новизна визначається професійним досвідом фахівця.

5. Збільшення темпу дій – скорочення часу на виконання дій.

6. Дефіцит часу – умови, в яких успішне виконання завдання неможливе простим збільшенням темпу дій, необхідна зміна змісту структури діяльності [3].

Професійну підготовку працівників необхідно будувати з урахуванням ймовірних психотравмуючих чинників екстремальної ситуації, які викликають негативні психічні реакції, що знижують або ж повністю обмежують їх працездатність або боєздатність. До них відносяться: 1) чинники візуального (зорового) ряду: руйнування будівель, техніки, споруд, ландшафту; вогонь, спалахи, пожежі, розриви; вид трупів, поранених і постраждалих; 2) чинники аудіального (слухового) ряду: гуркіт, рев, гул; 3) чинники тактильного ряду (дотикового): вібрації, удари повітряної хвилі, струсу, падіння; 4) чинники інтерактивного ряду: смерть близьких, товаришів; контакт із великою кількістю поранених [4]. Для відтворення в навчально-професійній діяльності цих чинників використовують різні прийоми, під якими розуміється спосіб моделювання психологічних чинників, що впливають на людину в екстремальних умовах.

Способи і прийоми моделювання цих чинників класифікуються на:

– словесно-знакові – дія на людину здійснюється за допомогою слова, знаків, інформативних жестів. Це може бути розповідь про майбутні дії і пов'язані з ними труднощі, доведення різного роду «легенд» перед тактичними заняттями й ученнями і т.д.;

– наочні – дія здійснюється шляхом показу різних предметів, наприклад після дії на них стрілецького та іншого озброєння, кино- і відеофільмів, фотографій з реальними картинами бою і наявними там психотравмуючими чинниками, дій (показ способу подолання психологічної смуги, обкатки танками і тому подібне);

– тренажерні – дія здійснюється шляхом моделювання психологічних

чинників надзвичайної ситуації з використанням технічних засобів, спортивних снарядів, макетів, споруд професійної підготовки для працювання необхідних навиків і умінь;

– імітаційні – дія здійснюється з використанням засобів імітації зовнішніх ознак екстремальної обстановки;

– реальні – дія здійснюється шляхом моделювання психологічних чинників екстремальної ситуації з використанням реальної техніки, озброєння і підручних засобів, вживаних для організації і ведення бойових дій [5].

Необхідно особливо відзначити, що найбільшою ефективністю, з погляду психологічної підготовки, відрізняються ті заняття, де всі вказані прийоми моделювання чинників екстремальної ситуації застосовуються не розрізнено (тобто сьогодні один, а завтра інший), а задіється відразу весь їх комплекс, в тісному зв'язку і взаємодоповненні.

Крім того, методи психологічної підготовки фахівців можна класифікувати за ступенем їх включеності в діяльність, до якої здійснюється підготовка. Виділяють три групи методів.

Демонстраційні методи (показ дії спорядження, зброї, демонстрація бойових або захисних дій та ін.). При використанні цих методів той хто навчається, виконує діяльність, абсолютно відмінну від реальної. Використання цих методів спрямоване на формування загального орієнтування в екстремальних умовах професійної діяльності або в освоюваних діях.

Умовно-ситуативні методи (вирішення різних завдань, ділові ігри, тактичні учення, тренування). При застосуванні методів цієї групи ті, хто навчається, виконують діяльність, за складом елементів і частково за змістом відповідну реальній, але дана діяльність носить умовний характер. Використання умовно-ситуативних методів спрямоване на ознайомлення із внутрішньою структурою і логікою професійної діяльності в екстремальних умовах, відпрацювання взаємодії фахівців і підрозділів.

Методи «реальних» ситуацій. Методи психологічної підготовки цієї групи припускають виконання тими, хто навчається, реальних дій в умовах, що суб'єктивно сприймаються ними як такі, що вимагають здійснення даних дій. Це не означає, що обов'язкове реальне використання спорядження, техніки, зброї, але ситуація повинна сприйматися як реальна і той, хто навчається, повинен знаходитися у стані готовності до виконання певного професійного завдання. Застосування методів «реальних» ситуацій спрямоване на актуалізацію мотивів, адекватних мотивам реальної діяльності, і на формування у тих, хто навчається, орієнтування на осмислення виконуваних дій.

Результат психологічної підготовки – психологічна підготовленість фахівців до реальної професійної діяльності в екстремальних умовах.

Як основні елементи психологічної підготовленості розглядають наступні компоненти: мотиваційний: гуманістична спрямованість службово-бойової діяльності; глибоке розуміння й усвідомлення державного значення і важливості виконуваних завдань; любов до професії; цивільна мужність, принциповість; свідоме прагнення до подолання труднощів і наполегливість у досягненні мети; емоційно-вольовий: емоційна стійкість до тривалих напружених навантажень; готовність до ризику, небезпеки, віра у свої сили і можливість сприяння з

боку товаришів по службі; відповідальність, самостійність і рішучість при виконанні професійних завдань; когнітивний: перешкодостійкість пізнавальних процесів, правильне уявлення про майбутні труднощі, умови, вимоги служби; уміння правильно розуміти і оцінювати мотиви поведінки товаришів і соціально-психологічні явища в колективі; знання хитрувань, прийомів, вживаних протиборчою стороною; регулятивний: уміння управляти своїми емоціями, знімати нервово-психічну напругу і втому; мобілізуватися на виконання завдань і підтримку високої працездатності; уміння викликати бажані психічні стани; поведінковий (операційний): уміння орієнтуватися і адекватно поводитися у психологічно складній ситуації; здатність адаптації до умов виконання завдань, що змінюються, в екстремальних умовах; можливість швидко аналізувати і упевнено діяти при дії екстремальних стрес-факторів; внутрішня зібраність, відповідальність; врівноваженість, самооцінка [5].

Достатня розвиненість і вираженість цих компонентів і їх цілісної єдності – показник високого рівня психологічної підготовленості фахівця до діяльності в екстремальних умовах.

Психологічний супровід фахівців екстремального профілю – це комплекс психологічних заходів, спрямованих на оцінку, прогнозування динаміки і корекцію психологічного стану фахівців, соціально-психологічних процесів і професійної працездатності підрозділів в різні періоди професійної діяльності.

Психологічний супровід проводиться на етапі підготовки до виконання професійної діяльності і безпосередньо у процесі її виконання. Як правило, заходи психологічного супроводу здійснюються підготовленим фахівцем-психологом. Основні напрями психологічного супроводу фахівців екстремального профілю включають: 1) підбір і комплектування підрозділів з урахуванням психологічної сумісності фахівців; 2) проведення скринінгових обстежень за оцінкою психологічного полягання фахівців і соціально-психологічних процесів (згуртованість, сумісність) в підрозділах; 3) моніторинг психічного стану фахівців, виявлення осіб, що знаходяться у стані психологічного стресу, з дезадаптивними нервово-психічними станами і надання їм психологічної допомоги; 4) проведення заходів психологічної діагностики, корекції і реабілітації; профілактика синдрому посттравматичних стресових порушень і відновлення працездатності; 5) здійснення прогностичної оцінки вірогідного прояву віддалених наслідків дії чинників стресу з розробкою рекомендацій з їх профілактики; 6) психологічний аналіз причин неадекватної поведінки фахівців (прояви страху, паніки, зниження мотивації, психічного стомлення та ін.) і попередження їх розвитку; 7) вивчення соціально-психологічного клімату і міжособових відносин в колективах, розробка рекомендацій з оптимізації структури міжособових відносин «по вертикалі» і «по горизонталі»; 8) надання допомоги керівникам підрозділів в об'єднанні колективів, підвищенні ефективності групової діяльності фахівців; 9) розробка рекомендацій по підбору керівників і підвищенню ефективності їх управлінської діяльності; 10) психологічна підготовка фахівців до виконання найбільш складних професійних завдань.

Психологічний супровід передбачає наступні види психологічної діагно-

стики і корекції: обов'язкову психологічну діагностику і корекцію, регламентовану за обсягом і терміном нормативними документами; поточну (оперативну) діагностику і психологічну корекцію; діагностику і психологічну корекцію з потреби.

Для психологічної діагностики і моніторингу психологічного стану фахівців ризиконебезпечних професій в ході психологічного супроводу використовуються психодіагностичні експрес-тести, різні проєктивні і рефлексометричні тести, орієнтовані на поточну (оперативну) оцінку динаміки зміни актуального психологічного стану і психологічних резервів організму. При проведенні психологічної корекції в цей період використовується широкий арсенал психокорекційних методів, серед яких найчастіше застосовуються психологічне консультування, психологічна саморегуляція, раціональна психотерапія, різні методи регуляції психологічного стану, а також соціально-психологічний і психологічний тренінг.

Виконання завдань в екстремальних умовах (зокрема в бойових) пов'язане з перенесенням надзвичайних стресових навантажень. Згодом це може ускладнити процес соціальної реінтеграції до умов «нормального» життя. Перш за все має місце висока вірогідність виникнення дезадаптаційних розладів, іноді на тлі деформації особистості. Подібні розлади розглядаються як складові посттравматичних стресових розладів.

Висновки. На сьогодні час велика кількість фахівців працює в умовах, в яких їх професійна діяльність пов'язана з небезпечними обставинами, екстремальними ситуаціями і супроводжується наявністю стресогенних чинників. До таких професій відносять космонавтів, льотчиків-випробувачів, військових, пожежних, рятувальників, працівників правоохоронних органів, шахтарів і так далі.

Разом з вивченням професійно важливих ознак потрібно звертати увагу на індивідуальні особливості людини, на індивідуальний стиль її роботи як один зі способів адаптації людини до професії. Для того щоб зрозуміти індивідуальні особливості, індивідуальний стиль діяльності, потрібно проводити порівняльний аналіз тих працівників, які виконують одну і ту ж роботу, використовуючи при цьому різні прийоми і дії. Роль індивідуально-психологічних особливостей особистості у праці полягає в тому, що від них залежить вплив на діяльність різних психічних станів, що викликаються неприємною обстановкою, надзвичайними подіями. Від них залежить вплив різних чинників, що визначають рівень нервово-психічної напруги (наприклад, оцінка діяльності, прискорення темпу роботи, дисципліна і тому подібне). Можна використовувати декілька шляхів, щоб пристосувати особливості особистості до вимог діяльності. Одним із завдань професійного відбору є не допустити до даної діяльності осіб, які не володіють необхідними властивостями індивідуально-психологічних особливостей особистості. Але такий відбір реалізують лише при відборі на професії, що висувають підвищені вимоги до властивостей особистості. Можна використовувати індивідуальний підхід (він полягає в індивідуалізації вимог, що висуваються до людини, умов і способів роботи). Індивідуально-психологічні особливості особистості накладають відбиток на способи поведінки і спілкування, тому дуже важливо їх враховувати, визна-

чаючи вид професійної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бодров В. А. Психология профессиональной пригодности / В. А. Бодров; 2-е изд. – М. : ПЕР СЭ, 2006. – 511 с.
2. Пономаренко В. А. Экстремальность в профессиональной жизнедеятельности / В. А. Пономаренко // Вестник МГУ. – 2006. – № 4. – С. 154.
3. Щербатых Ю. В. Психология стресса и методы коррекции / Щербатых Ю. В. – СПб. : Питер, 2006. – 256 с.
4. Нечипоренко В. В. Реакции боевого стресса и медико-психологическая реабилитация участников войн / В. В. Нечипоренко, С. В. Летвинцев, Е. В. Снедков // Российский психиатрический журнал. – 1997. – № 1. – С. 35.
5. Маришук В. Л. Поведение и саморегуляция человека в условиях стресса / В. Л. Маришук, В. И. Евдокимов. – СПб. : Сентябрь, 2001. – 260 с.

УДК 159.9

Довбій Т.Ю., заступник начальника відділу виховної та соціально-гуманітарної роботи НУЦЗУ

ПСИХОКОРЕКЦІЙНИЙ ТРЕНІНГ «ПРОФЕСІЙНА САМОТНІСТЬ» ЯК ЗАСІБ ПІДТРИМКИ ПРОФЕСІЙНОГО ДОВГОЛІТТЯ РЯТУВАЛЬНИКА ДСНС УКРАЇНИ

У статті обґрунтований і представлений психокорекційний тренінг «Професійна самотність», як засіб підтримки професійного довголіття рятувальника ДСНС України після участі в осередку надзвичайної ситуації.

Ключові слова: рятувальник ДСНС України, надзвичайна ситуація, психокорекційний тренінг.

В статье обоснован и представлен психокоррекционный тренинг «Профессиональное одиночество», как средство поддержания профессионального долголетия спасателя ГСЧС Украины после участия в очаге чрезвычайной ситуации.

Ключевые слова: спасатель ГСЧС Украины, чрезвычайная ситуация, психокоррекционный тренинг.

Постановка проблеми. З кожним роком збільшується кількість людей, які пережили стихійне лихо, техногенну аварію або катастрофу, зростає кількість людей, які беруть участь безпосередньо у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій – медиків, рятувальників ДСНС України, що надають екстрену допомогу населенню.

Досвід надання психологічної допомоги рятувальникам ДСНС України – учасникам великомасштабних катастроф, які сталися на території України за останнє десятиліття, свідчить, що вітчизняна психологія не повною мірою готова задовольнити потребу рятувальників – учасників надзвичайних ситуацій, існують негаразди у психологічній допомозі – у концептуальному, організаційному та методичному плані. Це положення стосується не тільки питання надання психологічної допомоги рятувальникам, а й постраждалим в осеред-